

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter

KN2023/03476 Länsstyrelsen Kronoberg

Sammanfattning

Naturvårdsverket föreslår att följande landlevande arter tas upp i den nationella förteckningen: blomsterlupin, sandlupin, parkslide, jätteslide, hybridslide, vresros, kaukasiskt fetblad, sibiriskt fetblad, strandkotula, spärroxbär, kanadensiskt gullris, höstgullris och mink.

Havs- och vattenmyndigheten föreslår att följande arter tas upp i den nationella förteckningen över vattenlevande invasiva främmande arter: brun dvärgmal, silverruda, muksun, peledsik, sydfyring, vattenpest, amerikansk hummer, marmorkarp, prickig dvärgmal, släktet väderfiskar, svartmunnad smörbult, sjögull, puckellax, knölskallelöja, bighead goby, apelsinläpp och kinesisk dammussla.

Utgångspunkten för inkluderingen och regleringen av samtliga arter är det hot de utgör mot biologisk mångfald.

Länsstyrelsen i Kronoberg är mycket positiv till att en nationell förteckning över invasiva främmande arter kommer och att dessa regleras likt EU-förteckningen.

Förslaget kommer medföra en ökad arbetsbelastning och behov av större budget för Länsstyrelsen, men också för Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Budgeten bör vara i proportion till länens förekomster av de listade arterna. Eftersom det oftast krävs långsiktiga åtgärder för att utrota arterna bör budgeten också vara långsiktig (5 till 10 år).

Länsstyrelserna kommer initialt att ha ett ökat behov av vägledning från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten och ser helst att det tas fram ett nationellt informationsunderlag som

länsstyrelserna sedan kan anpassa utefter länets specifika förhållanden.

Vissa arter är så pass utspridda att de föreslås få ett hanteringsprogram i stället för utrotning. Det behöver förtydligas att utrotningsåtgärder gäller tills dess att ett hanteringsprogram är på plats. Det finns annars risk att spridningen ökar i väntan på ett hanteringsprogram.

Det är önskvärt med ett förtydligande av vem som har ansvar för framställande av hanteringsprogram; om det är Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten eller Länsstyrelsen.

Del 1: Naturvårdsverkets och Havs- och Vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning samt tillhörande författningsändringar

Länsstyrelsen i Kronoberg tillstyrker Länsstyrelsen i Västra Götalands yttrande i denna del av remissen och lyfter fram vikten av att:

1. Förtydliga fastighetsägares, nyttjanderättsinnehavares eller andra med rådighet över fastigheters ansvar att utföra åtgärder mot reglerade arter som finns på fastigheten.
2. Behovet av tydligare nationella regler och vägledningar kring hur massor/avfall som innehåller reglerade arter ska hanteras.
3. Länsstyrelsen anser fortsatt att 29 kap 2 c § miljöbalken (MB) är otydligt vilket blir problematiskt när Länsstyrelsen ska besluta om att åtalsanmäla eventuella överträdelser. Exempelvis behöver begreppet ”hantering” en tydlig definition i sammanhanget för att myndigheter ska kunna visa och bedöma vad som är en otillåten hantering. Det är viktigt att en straffbestämmelse är tydlig för att överträdelser ska kunna lagföras.

Del 2: Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning över landlevande invasiva främmande arter

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen i Kronoberg är mycket positiv till att en nationell förteckning över landlevande invasiva främmande arter kommer och att dessa regleras likt EU-förteckningen.

Förslaget kommer medföra en ökad arbetsbelastning och behov av större budget för Länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Budgeten bör vara i proportion till länens förekomster av de listade arterna och kostnaden för bekämpning. Den bör också vara flerårig (5-10 år) för att bekämpningsarbetet ska kunna utföras på ett effektivt sätt som ger önskad effekt. Bekämpning av landlevande arter är tidskrävande och lägger stort ansvar på Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet.

Länsstyrelserna kommer initialt att ha ett ökat behov av vägledning från Naturvårdsverket och ser helst att det tas fram ett nationellt informationsunderlag som länsstyrelserna sedan kan anpassa utefter länets specifika förhållanden.

Vissa arter föreslås få ett hanteringsprogram; det behöver i de fallen förtydligas att utrotningsåtgärder gäller tills dess att ett hanteringsprogram är på plats. Det finns annars risk att spridningen ökar i väntan på ett hanteringsprogram.

En övergripande fråga är hanteringen av massor som innehåller invasiva främmande arter. För allmänheten, markägaren, företag och kommuner är det önskvärt att ha tydliga nationella riktlinjer om hur massor som innehåller invasiva främmande arter ska hanteras.

Vidare behövs det tydliggöras hur ansvarsfördelningen för hanterings/utrotningsåtgärder ser ut för fastighetsägare, nyttjanderättsinnehavare eller den som på annat sätt har rådighet över fastigheten. Arter växer oftast över flera fastigheter vilket kan komplicera utförandet av effektiva bekämpningsåtgärder.

Urvalet av de landlevande arterna

Länsstyrelsen är positiv till de arter som nu föreslås ingå i en nationell förteckning och har inga synpunkter på föreslagna arter eller hanteringsåtgärder/utrotningsåtgärder som avser dessa arter.

Länsstyrelsen anser att det finns fler arter utöver de som är föreslagna till förteckningen, som redan idag ställer till problem. Om sådana arter tillåts sprida sig kommer det både medföra stor skada på vår natur och omfattande kostnader för bekämpning i framtiden, när arterna hunnit breda ut sig i ännu större omfattning. Det blir betydligt mer kostnadseffektivt att stoppa dessa arter nu, för såväl myndigheter som privatpersoner. Länsstyrelsen ser därför ett behov av att snarast komplettera den nationella förteckningen med fler arter, som till exempel parksallat.

Konsekvensutredning

Många av de landlevande växtarter som föreslås regleras sprids i stor omfattning inom jordbrukslandskapet, och ägare av skogs- och lantbruksfastigheter kan se stora arealer påverkas av invasiva arter, med stora kostnader som följd. Länsstyrelsen saknar konsekvensutredningar för lagstiftningens påverkan på lantbrukare och ägare av skogs- och lantbruksfastigheter.

Länsstyrelsen ser att det i kommande hanteringsplaner bör finnas tydliga riktlinjer för hur områden och åtgärder ska prioriteras, dels för att ge stöd i tillsynsutövningen, dels för att underlätta kommunikation med enskilda om varför olika marker hanteras olika. Detta är viktigt för att upprätthålla legitimiteten för lagstiftningen.

Kommunerna anger att stöttning från länsstyrelserna är avgörande, särskilt i fråga om lämpliga åtgärder. Länsstyrelsen vill här särskilt påpeka att för att Länsstyrelsen ska kunna ge kommunerna en god stöttning behöver vi i vår tur motsvarande stöttning från Naturvårdsverket.

Del 3: Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning över vattenlevande invasiva främmande arter

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen i Kronoberg är mycket positiv till att en nationell förteckning över vattenlevande invasiva främmande arter kommer och att dessa regleras likt EU-förteckningen.

Förslaget kommer medföra en ökad arbetsbelastning och behov av större budget för Länsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten. Budgeten bör vara i proportion till länens förekomster av de listade arterna och kostnaden för bekämpning. Den bör också vara flerårig (5-10 år) för att bekämpningsarbetet ska kunna utföras på ett effektivt sätt som ger önskad effekt. Bekämpning av vattenlevande arter är både svårt och tids- och kostnadskrävande och det är viktigt att personalomsättningen begränsas (genom flerårig budget) så att upparbetad kompetens inte försvinner.

Länsstyrelserna kommer initialt att ha ett ökat behov av vägledning från Havs- och vattenmyndigheten och ser helst att det tas fram ett nationellt informationsunderlag som länsstyrelserna sedan kan anpassa utefter länets specifika förhållanden.

Vissa arter föreslås få ett hanteringsprogram. Det behöver i de fallen förtydligas att utrotningsåtgärder gäller tills dess att ett hanteringsprogram är på plats. Det finns annars risk att spridningen ökar i väntan på ett hanteringsprogram. En spridning i vatten kan vara långväga och innebära att skyddade områden och grannlän då drabbas negativt. I väntan på hanteringsprogram bör finansieringen till länsstyrelsen avspegla kostnaden för utrotning av de listade arter som finns inom länet.

Sidan 6 och 7 i tabellen:

För sjögull (*Nymphoides peltata*) och vattenpest (*Elodea canadensis*) föreslås ett undantag från förbuden i 7 a §. Det står att "Privata fastighetsägare med befintliga bestånd i öppna vattensystem" omfattas av detta undantag. Det behöver förtydligas vad som gäller för statligt och kommunalt vatten, skyddade vatten och om undantaget bara innefattar befintliga bestånd (alltså inrapporterade

bestånd). Vad gäller då för nytillkomna bestånd av arterna? Eller gamla, fast ej inrapporterade bestånd?

Sidan 9, stycke 1:

”Öppet vattensystem” nämns. Det behövs en tydlig definition av vad detta är.

”Vatten som inte tillhör en fastighet” nämns. Det behövs en tydlig definition av vad detta är.

Länsstyrelsens föreslagna roll

Sidan 8, stycke 7 och sidan 9, stycke 6:

Länsstyrelsen föreslås få ansvar för att verkställa hanteringsåtgärder och utrotningsåtgärder i ett öppet vattensystem och i vatten som inte tillhör någon fastighet (outrett vatten?). Länsstyrelsen anser att detta ansvar i stället bör ligga på kommunerna men att länsstyrelsen får den samordnande rollen inom länet och fördelar resurserna utifrån en länsvis strategisk bekämpningsplan (i vissa fall länsöverskridande, när flera vatten delas med grannlän).

Länsstyrelsen förfogar inte över de lokaler, maskiner och utrustning som krävs för hanteringsåtgärder som innefattar någon typ av bekämpning eller begränsning av vattenarter. Inom Kronobergs län har kommunerna detta, de har också (via bidrag från Länsstyrelsen) arbetat med bekämpning sedan flera år (gäller främst sjögull) och är väl inarbetade på området och äger dessutom allt bekämpningsmaterial. Det är inte kostnadseffektivt att länsstyrelsen ska starta allt detta på nytt utan att involvera kommunerna, som i och med nuvarande förslag kan välja att tacka nej och avstå samarbete.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med naturskyddshandläggare Jurjen Petersson-Schmidt som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chef Miljöavdelningen Maria Levin, chef Vattenenheten Jan Grosen, chef Naturskyddsenheten Maria Unell samt vattenhandläggaren Peter Olsson Scholz medverkat.

Kopia till

Kn.nm@regeringskansliet.se